

ปัญหาการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค¹

กฤต เขียวธีรคำ²

จากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาคของประเทศไทย รวมไปถึงการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งของต่างประเทศ ทำให้ผู้ศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจว่า การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก (Alternative Dispute Resolutions) แนวทางหนึ่งที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นทั้งในศาลและนอกศาล โดยผู้ไกล่เกลี่ยจะทำหน้าที่เป็นสื่อกลางให้คู่พิพาทได้ติดต่อ เจรจา และต่อรองกัน จนสมประโยชน์โดยความสมัครใจของทุกฝ่ายอันนำไปสู่การทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน และยึดถือหลักการที่สำคัญที่มองว่าสังคมต่างเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม ทุกคนต่างมีความประสงค์ให้ความปรารถนาของตนได้รับการตอบสนอง จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานภาพ อำนาจ และทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ในที่สุดเมื่อเกิดความขัดแย้งขึ้น ก็ต้องอาศัยคนกลางซึ่งเป็นกลาง มีความรู้ในกระบวนการไกล่เกลี่ยอย่างมีประสิทธิภาพเข้ามาทำหน้าที่ให้ความรู้ แก้ไขปัญหา และช่วยเหลือให้คู่พิพาทบรรลุข้อยุติร่วมกันที่เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามหลักอรรถประโยชน์ด้วยฉันทามติ โดยผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีอำนาจโดยตรงในการตัดสินใจใด ๆ แต่เข้ามาด้วยความสมัครใจหรือความยินยอมของคู่พิพาท

ในประเทศสหรัฐอเมริกา Uniform Mediation Act 2001 ได้คำนึงถึงความสำคัญของกระบวนการไกล่เกลี่ยในแง่ของวิธีการระงับข้อพิพาทที่ดีและช่วยส่งเสริมสิทธิของผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการไกล่เกลี่ย และยังมีลักษณะพิเศษที่เปิดโอกาสให้สามารถใช้เอกสิทธิ์ในกระบวนการไกล่เกลี่ยได้ และเอกสิทธิ์ดังกล่าวได้เกี่ยวเนื่องกับกฎหมายมลรัฐที่คุ้มครองการใช้เอกสิทธิ์ด้วย ในขณะที่ Civil Conciliation Act 1951 (แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. 2016) ของประเทศญี่ปุ่น ได้ให้อำนาจการไกล่เกลี่ยกับข้อพิพาททุกเรื่อง และสามารถใช้ได้ทั้งในศาลและนอกศาล โดยมีลักษณะพิเศษที่ผู้ไกล่เกลี่ยซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่ถูกกำหนดโดยศาล หรือผู้พิพากษาในศาลก็ได้ จะช่วยเหลือให้คู่พิพาทยอมรับการแก้ไขปัญหายุ่งยากและยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และในกรณีที่เห็นเป็นการจำเป็น ศาลอาจมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใด

¹บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่อง ปัญหาการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑิลา ภักดีคิด และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.พันธ์เทพ วิฑิตอนันต์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คนพร จิตต์จรูญเกียรติ

²นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาเขตบางนา) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สำหรับการระงับข้อพิพาทของคดีได้โดยอำนาจศาลเอง นอกจากนี้ ศาลยังมีหน้าที่ในการตรวจสอบข้อความในสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นในกระบวนการไกล่เกลี่ยว่าขัดต่อกฎหมายหรือนโยบายสาธารณะหรือไม่ หากสัญญาดังกล่าวไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายและนโยบายสาธารณะ ศาลก็จะทำคำพิพากษาตามยอมให้ ส่วน Mediation Act 2005 (NI) (แก้ไขเพิ่มเติมปี ค.ศ. 2019) ของเกาะนอร์ฟอล์ก เครือรัฐออสเตรเลีย ได้กำหนดให้การไกล่เกลี่ยเป็นวิชาชีพ และให้ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับความคุ้มกันและปกป้องคุ้มครองจากการถูกฟ้องร้องดำเนินคดีในระดับเดียวกับผู้พิพากษาและอนุญาโตตุลาการ อีกทั้งยังเน้นหลักความยินยอมสมัครใจของกลุ่ม หลักความเป็นอิสระและเป็นกลาง และหลักการรักษาความลับ ทั้งยังกำหนดให้ผู้พิพาทต้องมีความผูกพันกันตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นจากกระบวนการไกล่เกลี่ยด้วย

สำหรับในประเทศไทย พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาคไว้หลายประการ ที่สำคัญคือการทำอำนาจแก่นายอำเภอ โดยความเห็นชอบของกรมการจังหวัด ในการจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ซึ่งเป็นการกำหนดอำนาจให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจตุลาการแทนฝ่ายตุลาการ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการยุติคดี โดยไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาพิพากษาของศาล ในเรื่องที่พิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท หรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ตามมาตรา 61/2 อีกทั้งอำเภอยังมีอำนาจไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้ด้วย แต่ต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า แม้อำเภอยังมีอำนาจไกล่เกลี่ยทั้งการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) และการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ก็ตาม แต่กฎหมายทั้งสองฉบับดังกล่าวต่างมีหลักเกณฑ์และวิธีการบางประการที่แตกต่างกัน อันอาจก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในทางปฏิบัติได้ ดังนี้

ประเด็นปัญหาแรก การกำหนดประเภทของข้อพิพาททางแพ่งที่อยู่ในอำนาจไกล่เกลี่ยของอำเภอตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ยังไม่มีความครอบคลุมและเหมาะสมเป็นไปตามหลักการระงับข้อพิพาททางเลือกโดยวิธีการไกล่เกลี่ยที่มุ่งเน้นให้ข้อพิพาททางแพ่งยุติมากที่สุดก่อนนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล อีกทั้งการที่ข้อพิพาทประเภทเดียวกันที่มีทุนทรัพย์จำนวนหนึ่งสามารถไกล่เกลี่ยได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ในขณะที่ข้อพิพาทประเภทเดียวกันที่มีทุนทรัพย์อีกจำนวนหนึ่ง ไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แต่ต้องอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 กล่าวคือ ประเภทของข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งของอำเภอโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 61/2 วรรคแรก มี 3 ประเภท ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน ข้อพิพาทเกี่ยวกับมรดก และข้อพิพาททาง

แพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท หรือมากกว่านั้นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ส่วนประเภทของข้อพิพาทที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่งของอำเภอโดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 20 มี 4 ประเภท ได้แก่ ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินที่มีข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์มรดก ข้อพิพาทอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา และข้อพิพาทอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา การที่กฎหมายเปิดช่องให้อำเภอสามารถไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งที่แตกต่างกันโดยใช้กฎหมายต่างฉบับดังกล่าว อาจก่อให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมายในการจัดให้มีกระบวนการไกล่เกลี่ย และเกิดปัญหาความสับสนในการบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความตามมาได้ อีกทั้งอำนาจการไกล่เกลี่ยของอำเภอที่ยังไม่ครอบคลุมประเภทของข้อพิพาททางแพ่งบางประเภทอาจทำให้การระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยนอกศาลโดยอำเภอไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มศักยภาพในการยุติข้อพิพาทระหว่างประชาชนในเขตอำเภอ

ประเด็นปัญหาที่สอง การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นในกระบวนการไกล่เกลี่ยของอำเภอโดยอาศัยอำนาจในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทด้วยกฎหมายต่างฉบับ ยังไม่เป็นที่แน่นอนทางเดียวกัน กล่าวคือ การบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นจากกระบวนการไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 นั้น คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลได้สวนและพิจารณาพิพากษาบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ แต่ศาลจะออกคำบังคับทันทีเช่นเดียวกับกรณีพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอให้ศาลออกคำบังคับตามสัญญาประนีประนอมตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ไม่ได้

นอกจากนี้ ขั้นตอนการยื่นคำร้องผ่านพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบในท้องที่อำเภอที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจแทนตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 61/2 วรรคเจ็ด โดยไม่ได้บัญญัติอำนาจและหน้าที่ให้แก่พนักงานอัยการในการทบทวน ตรวจสอบ และตรวจสอบความแท้จริงถูกต้อง และความชอบด้วยกฎหมายของข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เป็นการเสียเปล่า และเป็นการสร้างขั้นตอนให้แก่ประชาชนโดยไม่จำเป็นด้วย

ประเด็นปัญหาที่สาม คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยตามบัญชีผู้ทรงคุณวุฒิของอำเภอ ยังมีคุณสมบัติที่ด้อยกว่าคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในขณะที่อำเภอมีอำนาจไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดินและมรดกโดยไม่จำกัดทุนทรัพย์เหนือกว่าการไกล่เกลี่ยโดยผู้ไกล่เกลี่ยอื่นตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 จึงอาจทำให้เกิดข้อผิดพลาดในกระบวนการไกล่เกลี่ย และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทของอำเภอ อันอาจนำไปสู่ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก และผลสัมฤทธิ์ในการบริหารราชการของอำเภอได้

จากการศึกษาค้นคว้าปัญหาเกี่ยวกับการไถ่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททางแพ่งในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. เพื่อให้การไถ่เกลี่ยซึ่งเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกบรรลุผลตามเป้าประสงค์อย่างแท้จริงในการระงับข้อพิพาทก่อนที่คู่พิพาทจะนำคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาล อันจะนำไปสู่การลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ควรบัญญัติเพิ่มเติมพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ให้อำเภอสามารถไถ่เกลี่ยข้อพิพาทและประนอมข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว ข้อพิพาทเกี่ยวกับการขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์ และข้อพิพาทเกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนรำคาญได้ด้วยโดยใช้อำนาจดังต่อไปนี้

มาตรา 61/2 วรรคแรก

“ในอำเภอหนึ่ง ให้มีคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไถ่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของประชาชนที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอในเรื่องดังต่อไปนี้

- (1) ข้อพิพาทเกี่ยวกับที่ดิน
- (2) ข้อพิพาทเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาทหรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (3) ข้อพิพาทระหว่างทายาทเกี่ยวกับทรัพย์มรดก
- (4) ข้อพิพาทเกี่ยวกับเหตุเดือดร้อนรำคาญ
- (5) ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในครอบครัว
- (6) ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิทธิในการขับไล่บุคคลใด ๆ ออกจากอสังหาริมทรัพย์
- (7) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- (8) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นนอกจาก (1) (2) (3) (4) (5) (6) และ (7) ที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าล้านบาท หรือไม่เกินจำนวนตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา”

ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 61/2 วรรคแรกแล้ว ก็ควรแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการไถ่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 ข้อ 2 ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวไปในทางเดียวกันด้วย

2. ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นจากกระบวนการไถ่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของอำเภอ การให้คู่พิพาทยื่นคำร้องผ่านพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจรับผิดชอบในท้องที่อำเภอที่ดำเนินการไถ่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท เพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจแทนเป็นการเหมาะสมแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 61/2 วรรคเจ็ด ให้พนักงานอัยการมีอำนาจและหน้าที่ในการทบทวน ตรวจสอบ และตรวจสอบความแท้จริงถูกต้อง และความชอบด้วยกฎหมายของข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความ เพื่อให้เกิดความรัดกุม และเมื่อพนักงานอัยการยื่นคำร้อง

ต่อศาลที่มีเขตอำนาจแล้ว ศาลสามารถออกคำบังคับโดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยได้ทันที โดยใช้ถ้อยคำดังต่อไปนี้

มาตรา 61/2 วรรคเจ็ด

“ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการตรวจทาน และตรวจสอบความแท้จริงถูกต้อง และความชอบด้วยกฎหมายของข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว แล้วดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม”

ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 61/2 วรรคเจ็ดแล้ว ก็ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 ข้อ 25 และเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวไปในทางเดียวกันด้วย

3. คุณสมบัติ ความสามารถ และทักษะของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่จะทำให้การไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาทของอำเภอเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถระงับข้อพิพาทได้อย่างสัมฤทธิ์ผล การสร้างมาตรฐานของผู้ไกล่เกลี่ยให้มีคุณภาพ และมีความเป็นวิชาชีพที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการไกล่เกลี่ย จะช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกได้ จึงควรแก้ไขข้อกำหนดคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยผู้ทรงคุณวุฒิของอำเภอให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับคุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 และเพิ่มเติมคุณสมบัติพิเศษที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมีภูมิลำเนาในเขตอำเภอเป็นระยะเวลานานพอสมควรที่จะเข้าใจบริบท เอกลักษณะ ลักษณะนิสัย และอัตลักษณ์ของสังคมในเขตอำเภอได้เป็นอย่างดี โดยแก้ไขบทบัญญัติในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา 61/2 วรรคสอง ด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้

มาตรา 61/2 วรรคสอง

“ให้นายอำเภอโดยความเห็นชอบของกรรมการจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท โดยคัดเลือกจากบุคคลที่เป็นผู้ขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎหมายว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอไม่น้อยกว่าสิบปีนับถึงวันที่กรรมการจังหวัดให้ความเห็นชอบ”

ทั้งนี้ เมื่อมีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวในมาตรา 61/2 วรรคสองแล้ว ก็ควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. 2553 ข้อ 4 ให้สอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าวไปในทางเดียวกันด้วย

4. ในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ศูนย์ดำรงธรรมจังหวัด โดยผู้ว่าราชการจังหวัดจะบูรณาการการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนผ่านการประสานงานไปยังศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ซึ่งมีนายอำเภอ

หรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายจากนายอำเภอเป็นผู้รับผิดชอบ ดังนั้น ควรเพิ่มอำนาจในการไกล่เกลี่ยในข้อพิพาทไม่มีทุนทรัพย์บางประเภทให้เพิ่มเติมจากเดิมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างกลไกและประสิทธิภาพในการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของอำเภอในการบูรณาการกับการจัดการเรื่องราวร้องเรียนร้องทุกข์ของศูนย์ดำรงธรรมอำเภอ ซึ่งจะประโยชน์และเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของการบริหารราชการส่วนภูมิภาคด้วย เช่น ปัญหาเหตุเดือดร้อนรำคาญต่าง ๆ อันเป็นการกระทำละเมิดของคู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง ปกติแล้วหากเป็นข้อพิพาทที่ไม่มีทุนทรัพย์ ซึ่งคู่พิพาทประสงค์จะให้อีกฝ่ายหนึ่งงดเว้นหรือระงับกระทำการละเมิด โดยไม่ได้เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเพื่อการละเมิด ก็ไม่อยู่ในอำนาจของอำเภอในการไกล่เกลี่ย แต่หากเป็นเรื่องร้องเรียนร้องทุกข์ที่อยู่ในอำนาจของอำเภอ และอำเภอมีอำนาจไกล่เกลี่ยได้โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ข้อพิพาททางแพ่งดังกล่าวก็ระงับไปด้วยการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ในขณะเดียวกัน ความเดือดร้อนเสียหายของคู่พิพาทฝ่ายหนึ่งก็ได้รับการบรรเทาหรือเยียวยาไปในคราวเดียวกันตามเป้าประสงค์ของศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและศูนย์ดำรงธรรมอำเภอด้วย

เอกสารอ้างอิง

ชาญชัย แสวงศักดิ์. คำอธิบายกฎหมายปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2557.

สุพิศ ปราณีตพลกรัง. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามกฎหมายใหม่ พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2562.

อุทัย อาทิวา. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด วี.เจ.พรินติ้ง, 2563.